

**Ds.G.J.Lakerveld  
Het Laar 259  
7414 BR DEVENTER**

---

**Vorstel voor een stappenplan  
om te komen tot  
eenwording van de**

**Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt  
Christelijke Gereformeerde Kerk  
Nederlands Gereformeerde Kerk**

**te Deventer**

*juni 2003*

---

## INHOUDSOPGAVE

---

1. Inleiding .....	2
2. Terugblik .....	3
3. Toekomstbeeld .....	6
4. Voorstel Stappenplan .....	8
Bijlage: Gemeenschappelijke Verklaring van de Drie Kerken, dd 25-04-199 .....	13

## 1. INLEIDING

---

Sinds eind jaren '80 zijn er in Deventer samensprekingen gaande tussen de Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt (GKV), de Christelijke Gereformeerde Kerk (CGK) en de Nederlands Gereformeerde Kerk (NGK). In die samensprekingen en de daarbij behorende gezamenlijke activiteiten is een duidelijke, positieve tendens waar te nemen. Dit is reden tot grote dankbaarheid en mag gerust als een wonder uit Gods hand worden beschouwd.

Dit gezegd hebbende luidt op dit moment wel de vraag: hoe nu verder? Om hierover goed na te denken en met een voorstel te komen hoe de drie gemeentes verder naar elkaar toe zouden kunnen groeien, hebben de drie moderamina een commissie in het leven geroepen met als opdracht een voorstel te ontwikkelen voor een *stappenplan* over hoe we als drie gemeentes in de toekomst verder willen gaan.

In het hele proces van samengaan is het van het allergrootste belang dat de een de ander uitnemender acht dan zichzelf en dat ook 'de ene kerk de andere kerk' uitnemender acht dan zichzelf. Het devies is dan ook: 'iedereen levert een klein beetje in om heel veel terug te krijgen'.

In deze notitie is het voorstel voor het feitelijke stappenplan weergegeven in hoofdstuk 4. Om echter stappen te kunnen zetten, moet je wel weten welke kant je met elkaar op wilt en ook wat uiteindelijk het eindstation is. Daar waar we heen willen, wordt in hoofdstuk 3 aangegeven, nadat in hoofdstuk 2 nog beknopt wordt ingegaan op de geschiedenis van de samensprekingen.

Tijdens de totstandkoming van het stappenplan is de commissie op bezoek geweest bij Ds Vrijhof in Arnhem, waar de NGK en de CGK een aantal jaren geleden een federatie zijn aangegaan. Een aantal van de opmerkingen van Ds Vrijhof is verwerkt in het stappenplan.

## 2. TERUGBLIK

---

Nadat op de Pinksterdag met de uitstorting van de Heilige Geest een aanvang is gemaakt met de opbouw van de kerk, kunnen we enerzijds met grote dankbaarheid constateren dat het evangelie vrijwel alle volken bereikt heeft. In de loop van de geschiedenis zijn miljarden mensen christen geworden; ook heden ten dage komen er gemiddeld 16.000 per dag bij. Vaak had dit ook positieve gevolgen voor de cultuur van vele volken. Anderzijds toont de geschiedenis van de kerk ook aan dat de satan rondgaat als een briesende leeuw. Een van de gevolgen is een sterk verscheurde kerk, het Lichaam van Christus. Naast dat dit God de Vader, de Zoon en de Heilige Geest erg veel verdriet zal doen, heeft dit een sterk afzwakkend effect op de boodschap van de kerk naar de buitenwereld toe en werkt een en ander niet zelden verwarrend op de gelovigen.

Tegen deze achtergrond is het daarom des te meer verheugend dat er zo her en der in het land weer toenaderingen te zien zijn tussen kerken en gemeentes. Zo ook hier in Deventer. Ten aanzien van de toenadering tussen de GKV, de CGK en de NGK, wordt hieronder geschetst hoe een en ander is verlopen.

Na de verdrietige scheuring tussen de GKV en de later zo genoemde NGK in 1972 waren er al spoedig samensprekingen tussen de NGK en CGK. Na een voorspoedig verloop van die gesprekken bleek het daadwerkelijk samengaan eind jaren zeventig een brug te ver. De enige gemeenschappelijke activiteit was toen jarenlang één bijbelkring, veelal bevolkt door wat oudere broeders en zusters.

In 1988 nam de GKV het initiatief om zowel de CGK als de NGK een brief te sturen met de uitnodiging om met elkaar in gesprek te raken op kerkenraadniveau, om te bezien of er wellicht een gemeenschappelijke kerkelijke weg te gaan zou zijn. Hier werd door de beide aangeschreven kerken op in gegaan. Daarnaast begonnen ook de NGK en de CGK gesprekken.

Voor de gesprekken tussen GKV en de NGK waren in het begin moeizaam, omdat er nog veel pijnpunten bleken te bestaan met betrekking tot de genoemde scheuring. Uiteindelijk zijn de beide kerken er uitgekomen, voor wat betreft hun beider visie op de scheuring.

Maar vervolgens waren er nog belangrijke onderwerpen te bespreken, zoals avondmaalsviering, de rol van de kerkorde, oefenen van de tucht. In eerste instantie liepen die gesprekken ook enigszins moeizaam.

Echter, inmiddels waren de gesprekken tussen GKV en CGK en tussen NGK en CGK zeer voorspoedig verlopen. Afsproken was ook om zo veel mogelijk gelijk op te gaan: als de gesprekken tussen bepaalde gesprekspartners wat trager zouden verlopen, dan zouden de andere gesprekken daarop worden aangepast. Op initiatief van de CGK is toen overgegaan op gesprekken tussen de moderamina van de drie kerken. Daarin heeft de CGK toen als voorzitter de NGK en de GKV nader tot elkaar gebracht.

*Als voorlopig eindresultaat erkennen de drie kerken elkaar in 1996 volmondig als kerken van Christus. Dit werd in een schriftelijke verklaring weergegeven. (Zie de bijlage.)*

In de praktijk zijn gedurende de afgelopen jaren de volgende gemeenschappelijke initiatieven ontstaan:

- Er is een gemeenschappelijke commissie (CCK), die gezamenlijke activiteiten initieert, een en ander in samenspraak met en met instemming van de moderaminavergadering van de drie kerken.
- Al jarenlang worden twee tot drie keer per jaar gemeenschappelijke gemeenteavonden georganiseerd.
- Catechisatie in NGK en CGK wordt gemeenschappelijk gegeven.
- Over en weer wordt kanselruil gepraktiseerd, waarbij inmiddels ook de kanselruil tussen NGK en GKV is geëffectueerd (mei 2003).
- De jeugd onderneemt op sommige fronten gemeenschappelijke activiteiten.
- Gedurende de zomerperiode (vijf à zes weken) houden CGK en NGK op zondagmiddag gemeenschappelijke diensten.
- Op 'tweede' christelijke feestdagen worden gemeenschappelijke zangdiensten gehouden.
- Er is aan het begin van het seizoen een gemeenschappelijke bidstond en aan het einde evenzo een dankstond.
- Er is een gemeenschappelijke startdag aan het begin van het seizoen.
- De gemeenschappelijke moderaminavergadering komt twee à drie keer per jaar bij elkaar.

- Er zijn op bescheiden schaal gemeenschappelijke wijkavonden geweest.
- Tijdens biddag en dankdag voor gewas en arbeid wordt een gemeenschappelijke dienst met de kinderen gehouden.
- Er wordt een gemeenschappelijke dagreis voor senioren georganiseerd.
- Tussen de drie diaconieën wordt gemeenschappelijk overleg gevoerd.

Op dit moment is een punt bereikt waarop de vraag gesteld kan worden: 'hoe nu verder?'. Zoals in de inleiding al is aangegeven, hangt het antwoord op die vraag af van de vraag: 'waarheen willen we?'. Hier wordt in het volgende hoofdstuk verder op ingegaan.

### 3. TOEKOMSTBEELD

---

De gemeente is het Lichaam van Christus. Hij is de Heer van de kerk. Daarom ook is het reilen en zeilen in een gemeente van eminent belang en zeker niet vrijblijvend. Zo ook in het geval van de drie gemeentes die elkaar hebben 'gevonden', is een en ander niet vrijblijvend. We kunnen moeilijk zeggen: 'tot hier toe en niet verder'. Daarnaast weten we uit het hogepriesterlijk gebed uit Johannes 17, dat het de innige wens van de Here Jezus is dat wij één zijn. In de kerk wordt dan ook vaak gebeden voor de eenheid van de kerk en wordt schuldbelijdenis gedaan voor de verdeeldheid van diezelfde kerk. De conclusie is dan ook dat blijvend gescheiden optrekken van de drie gemeentes, NGK, CGK en GKV – vooral ook gezien hetgeen in het vorige hoofdstuk geschetst is aan reeds gerealiseerde toenadering – niet naar de wil van de Heer der kerk zal zijn.

*Vanuit datgene wat nu is bereikt, is het dan ook de bedoeling te komen tot een **federatie** tussen de drie gemeentes.*

We noemen het een federatie, omdat de drie gemeentes van de GKV, de NGK en de CGK in Deventer weliswaar opgaan in één gemeente, maar er geen sprake zal zijn van een nieuw kerkverband. De aldus gevormde gemeente zal banden onderhouden met de drie kerkverbanden. Elk gemeentelid blijft daarbij lid van zijn of haar eigen kerkverband. Dit is mede van belang om de kerkelijke afdrachten te kunnen bepalen. Nieuwe gemeenteleden die niet vanuit een van de drie kerkverbanden binnenkomen, zullen dan een keus moeten maken van welke kerkverband ze lid worden.

Te zijner tijd zal bezien moeten worden of de federatieve gemeente in de praktijk ook werkelijk als een gemeente zal kunnen functioneren, in één gebouw, of dat er dan – gezien het 'zielental' – overgegaan zal moeten worden tot twee deelgemeentes. Bijvoorbeeld één in het centrum en de ander in Colmschate-Vijfhoek. (Waar dan gelijk een preekplaats is, zoals daar op dit moment onderzoek naar wordt gedaan.)

Om tot genoemd doel te komen, hebben we nog wel een weg te gaan met elkaar. Hoe we die weg zouden kunnen gaan, daar gaat het volgende hoofdstuk over.

Omdat we nu al 15 jaar met elkaar in gesprek zijn en we inmiddels ook al samen verschillende activiteiten ondernemen, is het uitgangspunt wel dat er enig tempo in de samensprekingen komt, echter zonder ons te overhaasten.

De drie moderamina krijgen de verantwoordelijkheid bij de aansturing van het proces zoals dat, in concept, in dit stappenplan beschreven is. De eindverantwoordelijkheid voor het samenvoegingproces ligt bij de drie afzonderlijke kerkenraden. Aan het einde van ieder seizoen (mei/juni) zal de voortgang van het proces geëvalueerd worden. Naar aanleiding daarvan kan het stappenplan eventueel aangepast worden waar dat nodig blijkt. Ook de landelijke ontwikkelingen binnen de verschillende kerkverbanden zullen hierbij in beschouwing genomen worden.

## **4. VOORSTEL STAPPENPLAN**

---

In dit hoofdstuk wordt een voorstel gepresenteerd voor het stappenplan dat leidend zal zijn voor het beoogde proces van eenwording. Alles 'onder het voorbehoud van Jacobus'. Vanuit het besef dat het een zorgvuldig proces dient te zijn, is ruim tijd gepland voor de te nemen stappen. Waar in de praktijk blijkt dat voor bepaalde stappen minder of meer tijd nodig is, daar zal dit aanleiding zijn voor mogelijke aanpassing van het stappenplan.

De reeds in gang gezette gezamenlijke activiteiten worden voortgezet en, waar wenselijk, versterkt.

Uitgangspunt is verder dat te nemen stappen duidelijk worden geformuleerd met daarbij behorende beslispunten, die in overleg met de gemeentes worden genomen. Op genomen beslissingen wordt niet teruggekomen. Dit geeft duidelijkheid en voorkomt dat steeds weer wordt teruggekomen op eerdere discussies.

### **4.1 Seizoen 2002/2003**

- a. Dit voorstel voor het stappenplan wordt in de gemeenschappelijke moderaminavergaderingen besproken en vervolgens, na verwerking van commentaar, in de kerkenraden in concept vastgesteld (mei 2003). Daarna wordt het verspreid in de drie gemeentes (juni 2003).
- b. Kanselruil NGK en GKV wordt geëffectueerd. (Kanselruil tussen NGK en CGK enerzijds en tussen CGK en GKV anderzijds wordt al sinds een aantal jaren geëffectueerd.)
- c. In de zomerperiode houden CGK en NGK opnieuw een aantal gemeenschappelijke diensten.
- d. Gebedskringen en gemeenteleden worden door de kerkenraden dringend verzocht het proces van samengaan nadrukkelijk in gebed te brengen bij God.
- e. Regelmatig wordt daar ook op zondag voor gebeden in de kerkdiensten.

- f. De moderamina benoemen de punten waarover nog nader met elkaar van gedachten gewisseld moet worden. Dit was destijds bij het opstellen van de gemeenschappelijke verklaring (zie bijlage) al afgesproken. Daarbij valt bijvoorbeeld te denken aan: wijze van avondmaalsviering, de kerkorde, liturgie, etc.

#### 4.2 Seizoen 2003/2004

- a. De moderamina bespreken de punten zoals die in het vorige seizoen zijn benoemd. (Zie 4.1.f.)
- b. Dit voorstel voor het stappenplan wordt besproken in de kringen/wijken, ter voorbereiding op een gemeenteavond die ieder van de kerken afzonderlijk voor zichzelf zal houden. De eerste algemene vraag zal daarbij luiden: *'Kunnen de gemeenteleden zich vinden in het stappenplan, inclusief het gestelde doel van een federatie?'*. De tweede algemene vraag is: *'Welke onderwerpen moeten besproken worden op gemeenschappelijke kringen/wijken en/of gemeenschappelijke gemeenteavonden?'*. Daarbij gaat het om onderwerpen die essentieel worden gevonden om daar eens met elkaar van gedachten over te wisselen, zeker omdat er (praktische) zaken zijn die we nu ieder voor zich verschillend geregeld hebben.
- c. Het streven is om deze inventarisatie voor eind 2003 af te ronden.
- d. Aan het eind van het seizoen maakt de gemeenschappelijke moderaminavergadering, mede op basis van datgene wat uit het vorige punt naar voren komt, een inventarisatie van onderwerpen die besproken moeten worden en/of waarover nog beslissingen genomen moeten worden. Te denken valt bijvoorbeeld aan het gebruik van liedbundels. Tevens wordt beslist wie, voor zover dat nodig wordt geacht, over die onderwerpen een inleiding maakt. Veel zal daarbij terug te vinden zijn in de rond de samensprekingen reeds geproduceerde stukken. Het is hierbij overigens niet de bedoeling dat de gemeenschappelijke moderamina alle discussies uit het verleden gaan overdoen.
- e. De predikanten van de drie kerken maken een plan voor het gemeenschappelijk opzetten van de catechisaties.
- f. De jeugdclubleiders worden verzocht een opzet te maken om te komen tot gemeenschappelijke clubs. Er kan daarbij uiteraard voortgeborduurd worden op wat er al 'ligt en loopt'. Eén en ander is daarbij gebaseerd op het zogenaamde 'groeimodel', waarbij clubs van onderaf (jonge leeftijd) worden gemengd.

Dus niet bestaande clubs mengen, maar beginnende clubs wel, zodat jeugd uit een bepaalde leeftijdscategorie vanaf het begin aan elkaar went.

- g. Er wordt een commissie 'kerkrecht' benoemd, die zal bezien hoe de relatie tot de drie kerkverbanden in de praktijk het beste vorm kan krijgen.
- h. In de zomer van 2004 worden gemeenschappelijke diensten van de drie kerken gehouden.
- i. Nadat de gemeentes zijn gehoord en eventuele bijstellingen hebben plaatsgevonden, wordt het stappenplan definitief vastgesteld door de kerkenraden en daarmee ook door de moderamina.

#### 4.3 Seizoen 2004/2005

- a. De diverse commissies worden gevraagd te komen met gemeenschappelijk ideeën over hoe één en ander ten aanzien van het werkgebied van de betreffende commissie verder zou moeten gaan binnen de federatie ( Dit moet in het begin van het seizoen in gang worden gezet.)
- b. De gebedskringen worden 'gemengd'.
- c. De bijbelkringen en wijken worden 'gemengd' tot een aantal gemeenschappelijke kringen. In dit jaar kunnen deze kringen de 'normale' kringonderwerpen bespreken. Dit geeft de kringen de gelegenheid om op een ontspannen manier aan elkaar te wennen, zodat het bespreken van eventuele 'geschilpunten' gedurende de volgende seizoenen gemakkelijker gaat. (Zie beneden.)
- d. De catechisaties worden door de drie kerken gemeenschappelijk gegeven.
- e. Het jeugdwerk wordt volledig gemeenschappelijk opgezet ('mengen' van clubs etc.).
- f. De gemeenschappelijke moderaminavergadering zorgt dat de in het vorige seizoen geselecteerde onderwerpen van een passende inleiding worden voorzien en stelt die vast.
- g. Periodiek wordt een gemeenschappelijke kerkdienst van de drie kerken gehouden en eventueel ook gemeenschappelijke bijzondere diensten.

#### 4.4 Seizoenen 2005/2006, 2006/2007 en 2007/2008 (ruim de tijd dus)

- a. Volgens een gestructureerd programma bespreken de kringen de in de voorgaande seizoenen geselecteerde onderwerpen onder begeleiding van een lid van de moderamina.
- b. Onder andere ook met nadruk: wordt het uiteindelijk één gemeente in één gebouw of heeft het de voorkeur over te gaan tot een deelgemeente in Centrum en één in Colmschate-Vijfhoek. (Besluit in 2006.) Een suggestie van Ds Vrijhof uit Arnhem is om sowieso eerst te beginnen samen in een kerkgebouw te kerken. De ervaring in Arnhem is dat eenheid daardoor beter wordt ervaren. Eventueel splitsen kan dan altijd later nog.
- c. Resultaten van die kringgesprekken worden besproken op gemeenschappelijke gemeenteavonden.
- d. De gemeenschappelijke moderamina nemen een besluit met betrekking tot bepaalde onderwerpen, voor zover dat noodzakelijk is.
- e. Er wordt een gemeenschappelijk commissie 'kerkgebouw' benoemd, die alle zaken met betrekking tot de toekomstige huisvesting zal moeten regelen. (In te stellen in 2006, ter wille van de tijd die dit soort zaken vergt.)

#### 4.5 Seizoen 2008/2009

De federatie is een feit op 1 januari 2009, voor zover de Here Jezus niet eerder terugkomt, want dan vindt de GROTE FEDERATIE plaats van alle christenen verspreid over alle kerken.

Laat het hier in Deventer, zoveel jaren na de start van de samensprekingen, een heel klein voorproefje van die GROTE FEDERATIE zijn!

#### 4.6 Aanvullende opmerkingen en suggesties

- a. Bovenstaand stappenplan geeft de gang van zaken in hoofdlijnen weer. Per seizoen zal een detailplan gemaakt moeten worden.
- b. Bij een aantal broeders en zusters zal een en ander gevoelig kunnen liggen. Liefde en aandacht voor die broeders en zusters zullen met name in de huisbezoeken noodzakelijk zijn.
- c. Uiteraard moeten de diverse kerkverbanden op de hoogte gehouden worden.
- d. Maak afspraken over het beroepen van predikanten, zodat elke kerk evenredig aan bod komt.
- e. Probeer samen het positieve te ervaren door gezamenlijk God te loven en te prijzen.
- f. Benadruk in gesprekken met gemeenteleden het positieve van de andere kerken.
- g. Probeer, zonder daarin krampachtig te worden, ook na een federatie kerkenraden en commissies evenwichtig samen te stellen ten aanzien van de kerkelijke achtergrond van leden.
- h. Kerkelijke afdrachten worden berekend op basis van de respectievelijke ledenaantallen, om die vervolgens als totale gemeente te betalen.

## Bijlage

### **GEMEENSCHAPPELIJKE VERKLARING VAN DE DRIE KERKEN dd. 25 april 1996**

---

Verklaring van de kerkenraden van de Christelijke Gereformeerde kerk, de Gereformeerde kerk (vrijgemaakt) en de Nederlands Gereformeerde kerk te Deventer.

#### **Hoofdstuk I Beknopte geschiedenis van de samensprekingen**

Vanaf 1988 zijn er tussen de drie kerken gesprekken gehouden met als doel de eenheid van gelovigen te zoeken, zoals Christus ons bevolen heeft en die eenheid ook in de praktijk gestalte te geven.

In 1988 zocht de Gereformeerde kerk vrijgemaakt afzonderlijk contact met de Christelijke Gereformeerde kerk en de Nederlands Gereformeerde kerk. De gesprekken tussen de Christelijke Gereformeerde kerk en de Gereformeerde kerk vrijgemaakt leidden in 1991 tot een gemeenschappelijke verklaring, waarin beide kerken elkaar erkennen als kerken van Christus en zich daarom geroepen weten te werken aan het zichtbaar maken van de eenheid van het lichaam van Christus.

In 1989 startten opnieuw gesprekken tussen de Christelijke Gereformeerde kerk en de Nederlands Gereformeerde kerk. Beide kerken hadden elkaar in 1974 erkend als kerken van Christus. In 1977 was een gemeenschappelijke verklaring opgesteld, dat gescheiden optrekken van beide kerken als zondig moet worden ervaren. Daarom namen de kerkeraden het besluit om over te gaan tot kanselruil. Omdat een aantal leden uit de Christelijke Gereformeerde kerk hiertegen bezwaar had, werd dit besluit teruggenomen. Sinds 1978 lagen de gesprekken stil. De hervatting van de gesprekken in 1989 heeft als doel concreet vorm te geven aan de eenheid in het geloof. Door elkaar beter te leren kennen, kunnen de hindernissen voor praktische samenwerking weggenomen worden.

De gesprekken tussen de Gereformeerde kerk vrijgemaakt en de Nederlands Gereformeerde kerk liepen in 1993 uit in gezamenlijke gesprekken tussen de drie kerken. De reden daarvan was het moeizaam verloop van de gesprekken tussen de Gereformeerde kerk vrijgemaakt en de Nederlands Gereformeerde kerk en de wens van de Christelijke Gereformeerde kerk om zo spoedig mogelijk als drie kerken samen activiteiten te kunnen organiseren. De drie moderamina spraken in de periode 1993-1995 over kerk, prediking en verbond, sacramenten en tucht.

In die tijd worden een aantal commissies samengevoegd tot een commissie, die als doel heeft de onderlinge contacten tussen de leden van de drie kerken op gang te brengen en te versterken. Elk jaar worden er daarom drie gemeenteavonden georganiseerd. Daarnaast worden er zangdiensten gehouden, waar de leden van de drie kerken elkaar kunnen ontmoeten en is er samen gewerkt bij een hulpactie. De gesprekken tussen de drie moderamina leidden in 1996 tot een gemeenschappelijke verklaring van de drie kerkeraden.

#### **Hoofdstuk II Gemeenschappelijke verklaring**

##### **1. Grondslag en roeping van onze kerken**

Als Christelijke Gereformeerde Kerken, Gereformeerde Kerken vrijgemaakt en Nederlands Gereformeerde Kerken staan we op dezelfde grondslag. Wij aanvaarden de Heilige Schrift als het Woord van God en onderschrijven de belijdenisgeschriften als samenvatting van dat Woord van God. De ambtsdragers uit onze kerken tekenen daarom het ondertekeningsformulier bij de aanvaarding van hun ambt, waarmee ze uitspreken 'dat ze gevoelen en geloven dat alle artikelen en stukken van de leer, in de drie formulieren van enigheid begrepen, in alles met Gods Woord overeenkomen'. We vinden dat belangrijk omdat we zo temidden van velerlei 'wind van leer' elkaar willen vasthouden bij de gezonde leer. Deze eenheid in het geloof moet zich uiten in de liefde (Joh. 13:35). 'Deze gemeenschap (der kerk nu) wordt door twee banden tezamen gehouden, te weten door de eenstemmigheid in de gezonde leer en door de broederlijke liefde' (Calvijn).



Omdat we in de afgelopen jaren elkaar hebben gevonden als kerken die op hetzelfde fundament willen staan, erkennen we elkaar als kerken van de Here Jezus Christus. En we zien het dan ook als onze roeping om aan deze eenheid in de praktijk gestalte te geven. Dat wil niet zeggen dat er geen onderlinge verschillen zijn. Maar in bescheidenheid (Ef. 3: '...samen met alle heiligen...'), ootmoed en liefde moeten we met de historische, sociale en theologische verschillen omgaan. De onderlinge verschillen blijken in de praktijk dikwijls verrijkend, opbouwend en corrigerend te werken.

In de praktijk betekent dit dat er wel spanningen blijven. Calvijn heeft aangegeven dat niet alle verschillen kerkscheidend hoeven te werken: 'Want de hoofdstukken der ware leer zijn niet alle van één gestalte (hebben niet alle hetzelfde gewicht). Sommige zijn zo noodzakelijk om te weten, dat ze bij allen ontwijfelbaar vast moeten staan ' (bijv. dat er één God is; dat Christus God is en Zoon van God; dat onze verlossing is gelegen in Gods barmhartigheid. 'Er zijn andere, waarover tussen kerken geschil is, maar die toch de eenheid des geloofs niet verscheuren' (Institutie, IV, hoofdstuk 1, par. 12).

Kort samengevat: in het noodzakelijke eenheid, in het niet-noodzakelijke vrijheid, in alles de liefde.

## 2. Prediking

Alle drie de kerken geloven, dat de prediking naar haar aard bediening van de verzoening is. Deze bediening van de verzoening houdt in de verkondiging van de vergeving van de zonden. De prediking is de openlijke verklaring, dat wij deze vergeving ontvangen op grond van het offer van Christus. Daarmee is de prediking tegelijk de verklaring, dat wij alleen op grond van het offer van Christus het leven ontvangen. Daarom is de prediking ook verkondiging van het oordeel van God, wanneer wij dat leven buiten Christus zoeken. De Heilige Geest maakt gebruik van de prediking om het geloof in ons te werken en sterker te maken. Hij wil ons door de prediking overtuigen van de genade van God als de enige redding voor zondaren. Uitgangspunt voor de prediking is de bijbel als het betrouwbare Woord van God. In leerdiensten wordt in de prediking de bijbelse leer aan de gemeente verkondigd, waarbij de Heidelbergse Catechismus leidraad is.

De prediking richt zich tot de gemeente, die op zondag samenkomt voor de eredienst. Deze gemeente bestaat uit mensen, met wie God zijn verbond heeft. De beloften van dat verbond zijn voor allen dezelfde. Maar er is verschil in beleving van het verbond. Daarom moet de prediking aandacht geven aan de concrete mens. Zij moet de mens in zijn situatie bemoedigen, aansporen, waarschuwen of terechtwijzen. Daarom legt de prediking verschillende accenten, omdat niet ieder het evangelie van harte aanneemt.

Want het doel van de prediking is, dat ieder mens het evangelie met een waar geloof aanneemt. De prediking wil ons overtuigen van de ernst van onze zonden, de noodzaak van onze bekering en van een heilig leven volgens de geboden van God. In de praktijk legt de ene kerk het accent meer op de noodzaak van de bekering (de Christelijke Gereformeerde kerk) en de andere op de toerusting tot een heilig leven (de Nederlands Gereformeerde kerk en de Gereformeerde kerk vrijgemaakt).

De conclusie mag zijn, dat we als CGK, NGK en GKV een zelfde overtuiging delen ten aanzien van inhoud, adres en doel van de prediking. De accentverschillen in de praktische uitwerking kunnen verrijkend werken in nauwere contacten met elkaar.

## 3. Sacramenten

Alle drie de kerken belijden met de woorden van de Heidelbergse Catechismus dat de sacramenten zichtbare tekenen en zegels van het verbond zijn. Zij geloven dat God de sacramenten van doop en avondmaal heeft ingesteld om de gelovigen de belofte van het evangelie nog beter te doen begrijpen en hen van harte te overtuigen van de kracht van die belofte in hun leven. Sacramenten komen bij de prediking van het evangelie als instrument, waarmee de Here ons wil wijzen op het offer van Christus als de enige grond van onze redding. De Heilige Geest maakt van de sacramenten gebruik om ons geloof sterker te maken dat er buiten Christus geen redding is voor zondaren.

De doop is het teken en zegel van het verbond, dat God met ons sluit. Hij neemt ons aan als zijn kinderen. Hij belooft ons de vergeving van onze zonde door het bloed van Christus en de vernieuwing van ons leven door de Heilige Geest.

Deze belofte van God zal Hij vervullen in het leven van ieder mens, die deze belofte met een gelovig hart aanneemt. Daarom is de doop geen garantie voor behoud. Elke gedoopte moet zich bekeren en van harte de geboden van God gaan doen.

Omdat God het verbond vanaf het begin met de gelovigen en hun kinderen gesloten heeft, zijn alle drie de kerken ervan overtuigd dat ook de kinderen gedoopt moeten worden.

Het avondmaal is het teken en zegel, dat de gelovigen zeker wil maken van de hartelijke liefde en trouw van Christus. Christus belooft dat brood en wijn als teken van zijn offer voor onze zonden de voedingsmiddelen voor ons leven zijn. Door zijn offer ontvangen wij de vergeving van onze zonde en de kracht voor een nieuw leven. Dat nieuwe leven is de eenheid met Christus door het geloof.

Het avondmaal is voor zondaren die berouw hebben over hun zonden, hun redding bij het offer van Christus zoeken en uit dankbaarheid voor dat offer heilig willen leven. Dan is het zelfs een opdracht om in het avondmaal de gedachtenis aan Christus' offer te vieren.

De gemeenteleden, die belijdenis van hun geloof gedaan hebben en uit dat geloof willen leven, worden toegelaten tot de viering van het avondmaal. Kinderen vieren het avondmaal niet mee. Er is verschil over de toelating van gasten tot het avondmaal. De GKV hebben een gesloten avondmaaltafel. Als regel worden leden van zusterkerken toegelaten, die een schriftelijk attest bij zich hebben. De CGK heeft een beperkt open avondmaaltafel. Gasten uit met name de reformatorische kerken, die voor de dienst aan de kerkeraad te kennen geven, dat zij het avondmaal willen meevieren, wordt gevraagd of zij ook in eigen gemeente toegang hebben tot de viering van het avondmaal. De NGK heeft een meer open avondmaaltafel. Iedere gast wordt in de dienst uitgenodigd, die ook in zijn eigen kerk toegang heeft tot het avondmaal.

De NGK legt een accent op de zelfbeproeving en de eenheid in Christus van allen die geloven. De GKV legt meer accent op het toezicht door de kerkeraad en op de ernst van de kerkelijke verdeeldheid, die tot een gesloten avondmaaltafel leidt. Alle drie de kerken kennen de afhouding van het avondmaal naar Zondag 30 van de Heidelbergse Catechismus van hen, die zich in belijdenis en leven als ongelovigen doen kennen.

De conclusie mag zijn dat we als CGK, GKV en NGK geloven dat God de sacramenten heeft gegeven om de gelovigen sterker te maken in hun geloof. De toelating tot de avondmaaltafel is gebaseerd op dezelfde overtuiging, dat Christus het avondmaal heeft ingesteld voor zondaren, die berouw hebben over hun zonden en daadwerkelijk uit het geloof willen leven. In die overtuiging zijn wij één.

#### 4. Gemeentelijk leven

De kerk is er tot eer van God en wordt door Hem geroepen tot de verheerlijking van Zijn Naam, de onderlinge opbouw onder aanroeping van zijn Naam, de verbreiding van Zijn Naam en het betrachten van barmhartigheid en gerechtigheid in de wereld in Zijn Naam. Voor dat doel maken we als kerken gebruik van een kerkorde. Bij de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt is de Dordtse Kerkorde in gebruik en bij de Nederlands Gereformeerde Kerken wordt het Akkoord van Kerkelijk Samenleven gebruikt. Dit verschil, dat door de drie kerken niet gelijk beoordeeld wordt, is geen verhindering voor eenheid. Die eenheid wordt bepaald door de aanvaarding van de Heilige Schrift en de gereformeerde belijdenisgeschriften. Dat betekent wel dat die eenheid praktisch vorm moet krijgen in een gemeenschappelijk kerkelijk leven. Bij alle drie de kerken leeft echter ook het verlangen om het kerkelijk leven gestalte te geven volgens bijbelse principes, zoals te vinden in de gereformeerde belijdenisgeschriften. Door de Nederlands Gereformeerde Kerk is de bereidheid uitgesproken bij nadere samenwerking open te staan voor de Dordtse Kerkorde. Bij de Christelijke Gereformeerde Kerk en de Gereformeerde Kerk vrijgemaakt beseft men dat bij nadere samenwerking er openheid moet zijn voor wijzigingen van de Dordtse Kerkorde. Het is ook hier goed om uit te spreken dat niet alle verschillen even belangrijk zijn. 'De vraag wat de Here van ons wil inzake de orde in de gemeente, wordt niet alleen bepaald door de verspreide gegevens in de Schrift. Het meeste in de kerkorde zal altijd gebaseerd zijn op praktische wijsheid en niet op Schriftgegevens. Daarom lijkt een kerkorde ook in aanmerking te komen voor regelmatige bijstelling' (prof. te Velde in 'De Reformatie'). Dat er verschillen zijn in liturgie, evangelisatie, verenigingsleven enz. moge duidelijk zijn. Ook is er verschil in opvatting als het gaat om interkerkelijke samenwerking. Toch zien we deze verschillen niet als verhindering voor nadere samenwerking.

Alle drie de kerken zien het hart van het kerkelijk leven kloppen in de eredienst, waar jong en oud onderwezen worden in de Schriften en Gods Naam verheerlijken; we aanvaarden de roeping om op alle terreinen van het leven Gods Woord te laten doorklinken; we zien de noodzaak van goed christelijk onderwijs; en temidden van alle maatschappelijke veranderingen willen we luisteren naar de Schrift; we zijn bereid onze Heiland te gehoorzamen en het evangelie door te geven dichtbij en ver weg. En er is bereidheid deze dingen zoveel mogelijk samen te overdenken en te doen.

## 5. Blijdschap en hoop

Dankbaarheid is er, omdat we Gods zegen ervaren hebben bij de samensprekingen over de afgelopen jaren.

Dankbaarheid is er voor wat de Here ons geeft in elkaar .

Blijdschap is er, dat de samensprekingen mochten leiden tot herkenning, erkenning en de wens tot verdere samenwerking.

We spreken de hoop uit, dat we levend uit hetzelfde geloof en één van streven in ootmoed (Filip. 2:1-11) de verschillen die er zijn, overwinnen en samen met alle heiligen in staat zijn te vatten, hoe groot de breedte en lengte en hoogte en diepte is en te kennen de liefde van Christus (Efez. 3:18e.v.).

### Hoofdstuk III Mogelijkheden tot nadere samenwerking

De huidige situatie is dat er samensprekingen zijn tussen de kerkeraden van de drie kerken, die uitlopen in het over en weer erkennen van elkaars gemeente als een gemeente van Christus. Daarnaast worden er door een gezamenlijke commissie drie gezamenlijke gemeente-avonden georganiseerd rondom een thema. Na de erkenning kunnen de gezamenlijke activiteiten uitgebreid worden. Het is goed om dit rustig op te bouwen en te kijken naar de meest logische en praktische activiteiten.

Daarbij is te denken aan activiteiten die in een kleine gemeente maar moeilijk te organiseren zijn: het aanbieden van toerusting, studie en cursussen voor een breed spectrum aan zaken; evangelisatie; de gezamenlijke organisatie van kinderclubs en jeugdverenigingen.

Verder kan er gedacht worden aan activiteiten waardoor we aan elkaar wennen en vertrouwd raken met elkaar: een gemeentedag, een kerkeradsdag, het samenvoegen van gemeentebladen tot één blad. In eerste instantie stellen we voor dat dit stuk besproken wordt in de kerkeraden en in de gemeente. Daarna kan in onderling overleg gesproken worden over kanselruil, gezamenlijke diensten in de zomervakanties en gezamenlijke catechisaties. Doelstelling van al deze activiteiten is dat de verbondenheid aan één Heer en in één lichaam die in de erkenning van elkaar als gemeenten van Christus is uitgesproken, ook tot uiting gaat komen in een samen optrekken als gemeenten en voor sommige activiteiten een gezamenlijk gemeenteleven.

Deventer, 25 april 1996

was getekend,

namens de raad van de Christelijke Gereformeerde Kerk  
*T.M. de Lange, praeses; G. van Dam, scriba*

namens de raad van de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt)  
*ds. M. Wielhouwer, praeses; P.J. van Esch, scriba*

namens de raad van de Nederlands Gereformeerde Kerk  
*H.H. Scheffer, praeses; J. Bloemendal, scriba*